

3 Φεβρουαρίου 2010
Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

Ενεργητική συμμετοχή στην εξέλιξη της γλώσσας!

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου σας καλησπερίζω όλες και όλους και σας ευχαριστώ για την παρουσία σας κι εφέτος στην εκδήλωση της κοπής της πίτας της ΕΛΕΤΟ. Δυστυχώς, εφέτος δεν μπόρεσε να είναι κοντά μας στην κοπή της πίτας το επίτιμο μέλος, ο ομότιμος καθηγητής **Θεοδόσης Τάσιος** με την κα **Ρέα Τάσιου**. Ο κ. Τάσιος λυπάται που δεν είναι παρών, στέλνει σε όλους μας τους χαιρετισμούς του και τα συγχαρητήριά του για το έργο μας. Μας τιμά όμως με την παρουσία του το άλλο επίτιμο μέλος, ο κ. **Γιώργος Γκόνος**, Γενικός Διευθυντής της εταιρείας McCain Hellas, μόνιμου αρωγού μέλους της ΕΛΕΤΟ (η κα **Άννα Λάμπρου-Γκόνου**, ως Αντιπρόεδρος του ΔΣ της ΕΛΕΤΟ, είναι και αυτή τη φορά οικοδέσποινα της βραδιάς). Τιμούν τη βραδιά μας, επίσης, ο Πρόεδρος του ΟΔΕΓ **Κώστας Καρκανιάς** και ο Γ. Γραμματέας του ΟΔΕΓ **Γιώργος Παυλάκος** με τις συζύγους τους.

Όπως συμβαίνει κάθε δύο χρόνια, η φετινή κοπή της πίτας γίνεται σε σύντομο διάστημα από την μεγάλη εκδήλωση της ΕΛΕΤΟ, το Συνέδριο «**Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία**». Το 7^ο στη σειρά Συνέδριο «**Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία**» πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, στις 22-24 Οκτωβρίου 2009 και είχε εξαιρετική επιτυχία: επιτυχία στην οποία συνέβαλαν και οι περισσότεροι από σας. Στις συζητήσεις του 7^{ου} Συνεδρίου τέθηκε παραπάνω από μία φορές το ζήτημα της **γλωσσικής αλλαγής**, της **γλωσσικής μεταβολής** που συμβαίνει σε κάθε γλώσσα σε συνεχή βάση. Από αυτό το γεγονός προέκυψε και το φετινό σύνθημα της πίτας, το οποίο θα αναλύσω σε μερικές παραγράφους, για να μη σας κουράζω με πολλά λόγια.

Όλοι ακούμε, ότι η γλώσσα συμπεριφέρεται σαν ζωντανός οργανισμός, αλλάζει διαρκώς, ασχέτως αν το «παίρνουμε ειδηση» ή όχι, επειδή ο ρυθμός αυτής της μεταβολής είναι «πολύ αργός»: και μας λένε ότι δεν πρέπει να παρεμβαίνουμε σε αυτήν (τώρα ποιοι παρεμβαίνουν και η γλώσσα αλλάζει δεν μας το αναλύουν!). Αντί των λέξεων **αλλαγή** και **μεταβολή** επέλεξα τη λέξη **εξέλιξη** (χωρίς κανέναν δαρβινικό παραλληλισμό) εννοώντας το *σύνολο των μεταβολών που υφίσταται μια γλώσσα μέσα στο χρόνο* (ο ορισμός από το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη). Η γλώσσα, λοιπόν, **εξελισσεται**, αργά αλλά σταθερά. Το πόσο **αργά** όμως είναι συζητήσιμο. Σήμερα οι ρυθμοί μεταβολής γύρω μας είναι τόσο μεγάλοι, ώστε η προσαρμογή σ' αυτούς είναι ένας αγώνας δρόμου. Και η γλώσσα; Μα όταν ο κόσμος όλος αλλάζει, η γλώσσα, που πρέπει να περιγράφει όλες αυτές τις αλλαγές, θα μείνει αναλλοίωτη; Όχι φυσικά! Το ερώτημα είναι ποιοι και πόσο επηρεάζουν, σήμερα, τη γλώσσα και κατευθύνουν την εξέλιξή της.

Μήπως η οικογένεια; Θα έλεγα «πολύ λίγο». Η *οικογένεια* «χαλαρώνει» όλο και περισσότερο: έχει ως σοβαρότερο πρόβλημα το βιοτικό: εργάζονται και οι δύο γονείς έξω από το σπίτι, ενώ με τα παιδιά ασχολούνται, πολλές φορές, πρόσωπα που τα ίδια δεν ξέρουν καλά την ελληνική γλώσσα. **Ακολουθεί το σχολείο.** Εδώ την εξέλιξη της γλώσσας επηρεάζουν η *διδασκαλία* και το *σχολικό βιβλίο*, στο βαθμό που αυτά προσαρμόζονται διαρκώς ώστε να αποτελούν συνεχή και έγκυρη πηγή της γλωσσικής περιγραφής του εξελισσόμενου κόσμου. Γίνεται όμως αυτό; Όχι, τουλάχιστον με τον τρόπο που έπρεπε να γίνεται. Στη μεν πρωτοβάθμια εκπαίδευση έχει δημιουργηθεί ένα κλίμα υπεραπλούστευσης για να μην *ταλαιπωρούνται* τάχα

τα παιδιά, ενώ η δευτεροβάθμια εκπαίδευση αντιμετωπίζεται ως αναγκαία διεργασία από την οποία πρέπει να περάσει ο μαθητής για να «εισαχθεί» στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ). **Και στα ΑΕΙ;** Α, εδώ είναι που θα έπρεπε οι υποψήφιοι επιστήμονες να είναι ήδη πάρα πολύ καλά καταρτισμένοι στη γενική γλώσσα: είναι όμως; Κάποιοι από μας που διδάσκουν το βλέπουν. Πώς να διδάξει ο **συνεπής** καθηγητής της Φυσικής ή της Ιατρικής τις νέες επιστημονικές έννοιες με νέους ελληνικούς όρους, όταν ανησυχεί μήπως φαίνονται «περίεργοι» ή και «δύσκολοι» στο ακροατήριο; Ή όταν και ο ίδιος αντιμετωπίζει «δυσκολία» όπως π.χ. αυτός που διδάσκει πληροφορική; Έτσι, καταλήγει σε **ποικίλες περιφράσεις**, ανακατεύοντας τις ίδιες κοινές λέξεις – ξανά και ξανά – από το φόβο του νεολογισμού. Ο **ασυνεπής** δεν σκοτίζεται καθόλου: λέει τους αγγλικούς όρους από την αρχή και είναι εντάξει με τον εαυτό του! **Το λογοτεχνικό βιβλίο;** Ναι, το βιβλίο μπορεί να επηρεάσει την εξέλιξη της γλώσσας, αλλά είναι μικρό σχετικά το σύνολο των αναγνωστών.

Και φτάσαμε στα ΜΜΕ! Το πιο κλασικό ΜΜΕ, ο *τύπος*, είχε πάντα και διατηρεί ακόμα σημαντικά θετική στάση απέναντι στην καλλιέργεια της γλώσσας. Πόσοι, όμως, σήμερα διαβάζουν εφημερίδα; Σε ό,τι αφορά τον ημερήσιο τύπο, πανελλαδικά, διατίθενται κατά μέσο όρο (και σε περίοδο μεγάλης κίνησης)¹ όχι περισσότερα από 400.000 φύλλα. Ο αριθμός αυτός δείχνει ότι η διείσδυση του ημερήσιου τύπου στην καθημερινή ζωή του Έλληνα είναι σχετικά μικρή: πολύ μικρότερη πάντως από την διείσδυση των **ηλεκτρονικών ΜΜΕ: τηλεόρασης, ραδιοφώνου** και – σχετικά πρόσφατα – του **Διαδικτύου**: τα δύο πρώτα έχουν ήδη μπει σχεδόν σε κάθε σπίτι, ενώ το τρίτο ακολουθεί καλπάζοντας. Αυτά τα μέσα – κατά τη γνώμη μου – επιδρούν σήμερα περισσότερο στην εξέλιξη της γλώσσας: η επίδραση της **τηλεόρασης** εκδηλώνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό: ενώ η επίδραση του **Διαδικτύου** άρχισε μεν πρόσφατα, αλλά κλιμακώνεται με ραγδαίο ρυθμό. Σ' αυτό το τελευταίο θα εστιάσω (*ιστότοποι, ιστοσελίδες, ιστολόγια, φόρα, κοινωνικά δίκτυα, ...*): το **Ίντερνετ**: το **Διαδίκτυο**: αυτό, που δίνει σήμερα την αίσθηση του τεράστιου «καφεναείου», στους τοίχους του οποίου ο καθένας ελεύθερα «τοιχοκολλάει» ό,τι μπορείς (ή και δεν μπορείς) να φανταστείς και όπου ανάμεσα σ' αυτές τις «τοιχοκολλήσεις» έχουν πλέον αυξηθεί σημαντικά αυτές που είναι γραμμένες και γράφονται στα ελληνικά. Όλο αυτό το υλικό αποτελεί το **«ελληνικό περιεχόμενο» του Διαδικτύου** και είναι ένα διογκούμενο «σώμα τεκμηρίων» (κειμένων, συζητήσεων, ηχητικών αρχείων, αρχείων βίντεο κ.ά.) το οποίο αναδιφούν οι συνεχώς εξελισσόμενες μηχανές αναζήτησης (Google, Yahoo και άλλες) *ξετρυπώνοντας* τα λεγόμενα **«αποτελέσματα»** για το κάθε *ερώτημα* που τους τίθεται. Τα ερωτήματα, όμως, πάρα πολλές φορές αφορούν καθαρά γλωσσικά θέματα (λέξεις ή φράσεις, σωστές ή λανθασμένες) που όμως δίνουν αποτελέσματα τα οποία συχνά, δυστυχώς, υπερεκτιμώνται και *αντί να θεωρούνται απλώς ως ενδείξεις τους προσδίδεται η αξία αποδείξεων*. Με αυτόν τον τρόπο αναδεικνύονται και προωθούνται, πολλές φορές, ελληνικοί όροι λανθασμένοι ή νέες αποδόσεις κλασικών όρων τις οποίες δεν χρησιμοποιεί ή δεν αναγνωρίζει η αντίστοιχη ειδική επιστημονική κοινότητα: η κοινότητα, δηλαδή, στην οποία ανήκει εξολοκλήρου η αρμοδιότητα της *ειδικής οροδοσίας* του συγκεκριμένου τομέα.

Τόνισα το ρόλο των ΜΜΕ δίνοντας έμφαση στα ηλεκτρονικά ΜΜΕ και ιδιαίτερα στο Διαδίκτυο, γιατί σ' αυτά η **ΕΛΕΤΟ**, τα **μέλη** της, οι **φίλοι** και **ομοϊδεάτες** της **έχουμε τη δυνατότητα** να επιδράσουμε προς τη θετική κατεύθυνση. Τι εννοώ: Τα **317** μέλη της ΕΛΕΤΟ προέρχονται από **53** ειδικότητες: μαζί με τους **500** περίπου ταχυδρομικούς αποδέκτες και τους πάνω από **1500** πρόσθετους ηλεκτρονικούς αποδέκτες του Ορογράμματος, αποτελούν μια ξεχωριστή κοινότητα **πάνω από 2.000** ανθρώπων με σοβαρό και έντονο ενδιαφέρον για την ελληνική γλώσσα, όπου οι ειδικότητες είναι πολύ περισσότερες από **53**. Όλοι αυτοί,

¹ Ημερήσιος μέσος όρος της πανελλαδικής κυκλοφορίας των εφημερίδων στην εβδομάδα 28-12-09 έως 2-1-10: **Πρωινές:** 47.312 φύλλα, **Απογευματινές:** 214.231 φ., **Αθλητικές:** 128.445 φ., **Κυριακάτικες** (3-1-10): 967.280 φ. («Το Ποντίκι», 14-1-2010)

λοιπόν, ας δράσουμε, ο καθένας και η καθεμιά στον τομέα μας. Μπορεί να βλέπουμε ή να ακούμε σαν **ανέκδοτα**, για να γελάσουμε, τα **γλωσσικά λάθη** που εμφανίζονται και επαναλαμβάνονται στα ΜΜΕ· **αν μένουμε όμως εκεί τότε περιβάλλουμε τα λάθη αυτά με την ανοχή μας**. Τι να κάνουμε;

1. **Διαπιστώνουμε λάθος σε κάποιον όρο στον τύπο;** Επισημαίνουμε το λάθος, *πάντοτε με καλοπροαίρετο ύφος*, στον αρμόδιο υπεύθυνο του εντύπου στέλνοντας σύντομη επιστολή (έντυπη ή ηλεκτρονική). Τους λίγους από μας που το κάνουν σήμερα ας τους μιμηθούμε όλοι!
2. **Ακούμε, στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση, κάποιο ορολογικό λάθος (σε έννοιες, όρους, ορισμούς);** Τηλεφωνούμε αμέσως στον υπεύθυνο της εκπομπής επισημαίνοντας το λάθος. Αν σήμερα το κάνουν αυτό ελάχιστοι από μας, ας γίνουμε περισσότεροι!
3. **Διαπιστώνουμε λανθασμένη χρήση ενός όρου σε κάποια ιστοσελίδα;** Στέλνουμε άμεσο ηλ-μήνυμα στον υπεύθυνο. Εάν πρόκειται για **φόρο συζητήσεων** ή για **ιστολόγιο**, μπαίνουμε κι εμείς στη συζήτηση **τεκμηριώνοντας** την παρατήρησή μας.
4. **Διατηρούμε προσωπικό ιστότοπο ή ιστολόγιο;** Εδώ η ενεργητική συμμετοχή μας θα αποδώσει περισσότερο. **Ανεβάζουμε όσο το δυνατό περισσότερα ειδικά κείμενα**, στα οποία χρησιμοποιούνται οι **σωστοί** όροι. Αν έχουμε και **γλωσσάρια όρων** του τομέα μας ακόμα καλύτερα. Τα κείμενα αυτά – σε μορφή ιστοσελίδων ή σε μορφή pdf – δεν αυξάνουν απλώς το «ελληνικό περιεχόμενο» του Διαδικτύου, αλλά το **εμπλουτίζουν** βελτιώνοντας την ποιότητά του με επακόλουθο, στα αποτελέσματα των μηχανών αναζήτησης, να **αυξάνεται ο αριθμός** αυτών που έχουν ορθούς όρους.
5. **Διαθέτει ιστότοπο η Υπηρεσία μας;** Ερχόμαστε σε επαφή με τον αρμόδιο υπεύθυνο και του προσφέρουμε τη βοήθειά μας στην προβολή των σωστών όρων του τομέα μας. Προτείνουμε να καθιερωθούν υπηρεσιακές διαδικασίες για τον εμπλουτισμό του περιεχομένου του ιστοτόπου και την ορολογική ποιότητά του.
6. **Μη διστάζουμε** να «ενοχλούμε» τα όργανα που λειτουργούν στην ΕΛΕΤΟ και καλύπτουν κάποιους τομείς. Είναι πάντα πρόθυμα να ανταποκριθούν στο κάλεσμά μας.
7. **Τέλος πια η σκέψη «Εμείς θα διορθώσουμε τα κακώς κείμενα;», γιατί είναι σφαλερή!** Εμείς **έχουμε τουλάχιστον το ίδιο δικαίωμα με οποιονδήποτε άλλον** δημοσιοποιώντας τις θέσεις μας να επηρεάσουμε θετικά την **ειδική γλώσσα** και την **ορολογία** του τομέα μας, αλλά και τη **γλώσσα** γενικότερα!

Τέλος, θα ήθελα να τονίσω, ότι με το έργο της **επιτροπής ΕΛΟΤ/ΤΕ21** που λειτουργεί με ευθύνη του ΤΕΕ, έχουν εκδοθεί και προσαρμοστεί στα ελληνικά τα **Διεθνή Πρότυπα των αρχών της Ορολογίας** ως **ΕΛΟΤ 561-1, ΕΛΟΤ 561-2 και ΕΛΟΤ 402**. Όλοι οι **όροι** αυτών των προτύπων, που αποτελούν την **ορολογία της Ορολογίας**, είναι διαθέσιμοι στο Διαδίκτυο (<http://www.eleto.gr/gr/LexicaAndGlossaries.htm>)· καιρός να αρχίσουμε να τους εφαρμόζουμε όλοι στις αναφορές μας χρησιμοποιώντας και καλλιεργώντας την **ειδική γλώσσα της Ορολογίας**.

Κλείνω με την ευχή «Υγιαίνετε όλοι! Καλή Χρονιά!»

Κ. Βαλεοντής